

מנהד ירחים

כסלו

עלון חודשי להנחלת משנתו ומורשתו של מרן הראי"ה קוק זצ"ל ■ גיליון מס' 134 ■ כסלו תשע"א

על משנת הראי"ה מאת הראי"ה קוק זצ"ל

"גבורה מיוחדת היא גבורתם של ישראל. גבורה המצטיינת לא בכיבושים שמכבשים את אחרים... אלא בגבורה שבעיקרה היא קשורה בכיבוש שהאדם כובש את עצמו. גבורת הנשמה האלקית, הרוח האצילי של האדם שמכבש את הגוף הבהמי ואת תאוותיו הגסות והסוערות, גבורת ארך אפים הטוב מגיבור, ומושל ברוחו מלוכד עיר. זאת היא הגבורה האזורה לישראל..."
(עולת ראייה א, עמ' עה)

גבורת אמת

רק בשתיים מברכות השחר מוזכר השם: "ישראל". בברכת "אוזר ישראל בגבורה" ובברכת "עוטר ישראל בתפארה". אין ספק שהדבר מלמד כי הברכות האלה עוסקות בתכונות המיוחדות לישראל.

בשולחן ערוך (סימן מו) נפסק: "כשחוגר חגורו יברך אוזר ישראל בגבורה". שלש תמיהות על ברכה זו: ראשית, מה הענין המיוחד בחגירת חגורה? ברכות השחר עוסקות בכוח הראייה והשמיעה של האדם, ביכולת שלו להתלבש ולזקוף את קומתו מהו אם כן המיוחד בחגירת חגורה? שנית, מה גבורה יש בחגירת חגורה? וכמובן, מה הקשר של ברכה זו לדבר המיוחד לישראל?

אנשים רגילים לייחס את הגבורה למעשה אקטיבי בולט וחריג. חייל המסתער על אויבים או אדם המצליח להתגבר על קשיים גדולים ולבנות משהו מיוחד.

חז"ל במסכת אבות משנים את כל תפיסת העולם הרגילה וקובעים: "איזהו גיבור? הכובש את יצרו, שנאמר 'טוב ארך אפים מגיבור ומושל ברוחו מכובש עיר'. הגבורה מיוחסת דווקא להתאפקות ולכבישת היצר ולא לעשייה זוהרת.

וזאת מדוע? לכל אדם יש רצון ויצר עז ליצור ולפעול, כדי לחשוף את מעלתו ויכולותיו. אנשים מרגישים שהם שווי ערך כאשר הם יוצרים דבר מה. זהו רצון מאד בסיסי באדם. להגיב, לדבר ולהשמיע את דעותיו ולפעול. אלא, שהעשייה והדיבור יכולים להיות גם מאד שליליים שהרי הם יכולים גם לקלקל ולהרוס.

שהרי שתי נטיות מתרוצצות באדם: נטייה טובה הרוצה להיטיב לאדם ולעולם כולו, ולעומתה נטיית האדם לחשוב על עצמו ולראות את חייו דרך משקפיים קצרי טווח המראות צרכים ותאוות גסות ומצומצמות.

מעלת האדם היא בכך שהוא שולט על נטיות חייו ועל יצריו. זו היא גבורה אדירה שהאדם משתלט על הנטיות הבהמיות והאגואיסטיות שבתוכו. רק אם האדם כובש את היצר הגס הזה הוא יכול ליצור ולפעול דברים חיוביים בעולם. גם חייל

המסתער בקרב על אויבים זקוק לפני ההסתערות לגבורת כיבוש היצר האישי. אם לא יתאפק מלשים אל מול עיניו את צרכיו האישיים ורצונותיו הבהמיים לא יוכל להסתער.

חגירת החגורה איננה במוכן החיצוני, גרידא. היא מלמדת על כך שאדם יודע להבדיל בין החלק התחתון בגופו המבטא את צרכי הגוף ותאוותיו לבין החלק העליון המבטא את כוחות הנפש הרוחניים והערכיים. החגורה מלמדת כי האדם לא נותן לחלקים התחתונים שבגופו להשתלט על חייו ולהטות אותם לצד הבהמי, האגואיסטי. זו היא תכונה המיוחדת לישראל. ההכרה בכוחות העליונים שבחיים וההכרח שהם שיובילו את החיים ואת הכוחות הגופניים בצורה מתאימה לעמנו. זהו גם יסוד הגבורה – גבורת הכיבוש וההתאפקות של הכוחות הבהמיים. מתוך גבורה זו הנותנת לכוחות העליונים להוביל בחיים יצאו החשמונאים למלחמה ביוונים. היוונים היו גיבורי כוח פיסי אבל הם לא היו גיבורי אמת. הם לא שלטו על התאוות והיצרים ולכן נפלו ביד החלשים פיסית, אבל החמושים בגבורת אמת עליהם נאמר "מסרת גיבורים ביד חלשים".

זוהי כוונת הרב זצ"ל בפתגם החודש: "גבורת אמת תימצא, רק במקום שאור אלקים שמה" גבורת אמת היא גבורה הבאה מתוך הכרה מה הם הכוחות החיוביים להם צריך לתת דרוו ומה הם הכוחות הגסים, עליהם צריך למשול ולתת להם מקום רק כאשר הם מופנים לאמת. הבחנה זו בין טוב לרע בין נצחי לרגעי יכולה להעשות רק על ידי מי שאור אלקים מאיר עליו. השכל האנושי עם כל מעלתו הנו מוגבל ומצומצם ואינו יכול לומר מהי האמת ומהו השקר. עלינו להתאזר בגבורה המיוחדת לישראל, גבורת המושל ברוחו והכובש את יצריו הבהמיים. אור אלקים זה מיוחד לישראל.

הרב זאב קרוב

ישיבת קרני שומרון ת"ו

נס נסתר - נס גלוי, נס פך השמן ונס הנצחון במלחמה

שהרי היה שמן ליום אחד? אם היינו חוגגים שבעה ימים היה מקום גם לתקן חנוכיה בעלת שבעה קנים כמו מנורת המקדש? ומסביר הרב (מאמרי רא"ה ב' עמ' 478): קיים איסור לעשות כלי חול הזהים בגדלם ובצורתם לכלי המקדש: "לא תעשון אתי (שמות כ') - לא תעשון כדמות שמי"י! - אמר אביי: לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר לעשות כמותן. כדתניא: לא יעשה אדם בית תבנית היכל, אכסדרה תבנית אולם, חצר כנגד עזרה, שלחן כנגד שלחן, מנורה כנגד מנורה" (ראש השנה כ"ד). סיבת האיסור היא להבדיל בין קדש לחול: "הקודש שומר את גבולותיו, הוא מגן על עצמו, שלא יבוא כל זרם של חול למעט את שויו. ודוקא על-ידי השמירה הזאת, נותן הקודש חיים וגם מקום לחול ולמערכת החול". ההבדלה בין קדש לחול מאפשרת לקדש להתקיים ולחול להתקיים לצידו. היוונים ניסו לעקור את הקדש מהעולם, לשיטתם קיימת בעולם רק חכמה אנושית חילונית, והיא ורק היא ממלאת את העולם כולו. היוונים טמאו את המקדש: "כיון שנכנסו להיכל, טמאו כל השמנים שבהיכל, לא פסלו רק את עצמן של אותן הדיעות והתכונות שנפגמו ע"י המגע עם התרבות היונית ההוללת, כ"א הדבר פעל על כל המערכה של הדיעות והמדות המעשים והתורות, לתן בהם טעם לפגם, להורידם מקדושתם ולמנע פעולתם הטובה והקדושה על עם ד" (עין א"ה שבת כ"א). היוונים כפו את ישראל לתרגם את התורה ליוונית ולכתוב על קרן השור שאין להם חלק באלקי ישראל. זו הסיבה שבית חשמונאי הבדילו את החנוכיה ממנורת המקדש. מנורה יש רק במקדש והיא בעלת שבעה קנים, החנוכיה תהיה

ששם הנס היה גלוי לעין כל ואילו בחנוכה שעיקר הנס, נס פך השמן היה נסתר, הימים הללו תוקנו ל"הלל והודאה". ובכל אופן פוסק הרמ"א (שולחן ערוך אורח חיים סימן תר"ע) שאם בסעודות חנוכה אומרים דברי הלל והודאה ניתן להעלותם למדרגה של סעודות מצווה כמו בשאר החגים שתוקנו ל"משתה ושמחה". והרב מסביר: "מצד נס פך השמן שלמעה מן הטבע שמעלה גם את הנס של כיבוש הארץ והנצחון של המלחמה למעלת נס שלמעלה מן הטבע, וזה הכח של ישראל להעלות את החנוכה למדרגת חג של משתה ושמחה". נס על-טבעי גבוה במעלתו מנס טבעי, ולכן נס פך שמן גבוה מנס הניצחון במלחמה, מלמד אותנו הרב, שכיוון שבחנוכה היה נס על-טבעי ונס טבעי, הנס העל-טבעי מגביה את הנס הטבעי, ומביאו למדרגת הנס העל טבעי. בדומה לכך עם ישראל יכול להעלות את ימי החנוכה שתוקנו רק ל"הלל והודאה" למדרגת חגי התורה שהם ימי "משתה ושמחה".

כפי שראינו הדלקת הנרות היא זכר לנס פך השמן, שהיה אמור לדלוק יום אחד ודלק שמונה ימים. החנוכיה בכל בית מישראל מזכירה לנו את המנורה בבית המקדש. בבית הכנסת נוהגים להניח את החנוכיה בכותל דרום כמו שבבית המקדש המנורה הייתה בדרום. נשאלת השאלה, אם החנוכיה היא זכר למנורת המקדש, מדוע היא בעלת שמונה קנים ולא שבעה קנים כמו מנורת המקדש? וניתן להוסיף את הקושיה המפורסמת של ה"בית יוסף" מדוע חוגגים את חנוכה שמונה ימים והלא הנס היה שבעה ימים,

בחג החנוכה אנו מציינים שני ניסים, נס ההצלה ממוות לחיים במלחמת המעטים מול הרבים נגד היוונים ונס פך השמן. בתפילה אנו מדגישים את נס ההצלה: "מסרת גיבורים ביד חלשים, רבים ביד מעטים" ואילו בתלמוד (שבת כ"א) מובא קטע מ"מגילת תענית": "ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול, ולא היה בו אלא להדליק יום אחד, נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים". ימי חנוכה נתקנו ל"הלל והודאה" והרב מסביר: "הלל כנגד הנס הגלוי והודאה כנגד נס הנסתר" (שמועות הרא"ה עמ' ק"ט), חיוב אמירת ההלל הוא על נס הניצחון במלחמה שהיה נס שנגלה בטבע, ואילו ההודאה היא על הנס הנסתר הנס על טבעי, נס פך השמן. חיוב ההודאה קיים בכל נס שקורה לאדם פרטי ובדרך כלל מדובר בניסים שאינם מפורסמים וההודאה מביאה לפרסום. מי שניצל חייב להודות ולברך ברכת הגומל בציבור, למרות שהנס היה בצנעה ההודאה צריכה להיות בפרסום: "ורוממה בקהל עם" מטרת הפרסום היא להאדיר את שם ה'. כשם שקיים חיוב על כל יחיד להודות על נס שקרה לו כך קיים על הציבור להודות על נס שקרה להם.

פרסום הנס בחנוכה נעשה על ידי מצוות הדלקת הנרות, מצווה זו תוקנה לזכר הנס העל-טבעי, השמן שהיה אמור להספיק ליום אחד הספיק לשמונה ימים. בכל החגים קיימת חובה של "משתה ושמחה" כיוון שחגי התורה הם זכר ליציאת מצרים,

1. בדרך כלל "נס נסתר" הכוונה לנס טבעי, הרב כאן משתמש בהגדרה זו לנס שאינו מפורסם, ובחנוכה הכוונה לנס פך השמן שהתרחש בבית המקדש ולא היה מפורסם בניגוד לנס הניצחון במלחמה שהיה גלוי לעין כל.

ממלכת כהנים

חכמת יון קבעה שישנן שתי דרכים נפרדות: או ללכת בכוחות הטבע, לפתחם ולחזקם (הם היו הראשונים לפולחן הספורט, לפולחן תרבות הגוף), או ללכת נגד הטבע, להתמסר לפרישות גמורה מכל הכוחות הטבעיים ולחיות חיי רוח. לא כן ישראל עליהם נאמר "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים" – מלכות העוסקת בהנהגה מדינית, וכהונה העוסקת בהנהגה רוחנית, מאוחדת ומלוכדת; "וגוי קדוש" – לא רק בודדים מגיעים לדרגת קדושה, אלא הגוי כולו, העוסק בכל מלאכת עבודה, אף הוא קדוש יאמר לו. תוכן זה של רוח ישראל, בא לידי ביטוי במנורה הטהורה, שמצד אחד הועלו נרותיה בדרך טבעית, בשמן זית ובהדלקה מעשי ידי אדם, ומצד שני דלק בה "הנר המערבי" שהיה כולו גילוי של נס (ע"י שבת כ"ב), – הכח הטבעי והכח הניסי השתלבו יחד, "עדות שהשכינה שורה בישראל", ששכינת מעלה שרויה על דרי מטה. היוונים לא יכלו להבין את דרכם המיוחדת של ישראל, המאחדת את שני הדברים באיחוד מלא, ההשקפה הרואה בגוף בסיס לרוח, והיודעת לפתח קדושה גם בתוככי החיים הטבעיים, והם ניסו להטיל על ישראל את רוחם, את תרבותם.

(מ.צ. נריה, "מועדי הראיה" עמ' קס-קסא')

אישים ואירועים

בחי מרן הראי"ה זצ"ל

ט' כסלו תר"ע 1909

מרן הראי"ה פונה לבעלי "אחוזת בית" בתל אביב הקטנה דאז כי עליהם להתקין עירוב לשכונתם, גם את העלויות מפרט הוא כדרכו בדברי נועם.

ט' כסלו תרע"ן.

בי"ה, עיר הקודש יפו ת"ו,

לכבוד אחינו היקרים בעלי "אחוזת בית" ת"ו, שלוי וברכת ד'.

אמצא בזה לנפשי חובה חביבה, להעיר את רוחם היקר להשתתף בפעולת תיקון עירוב בהמושב החביב, שהננו מיחלים בשמחה לראותו בנוי ומשוכלל ומאושר בכל טוב. התיקון הזה חביב עלינו משני צדדים: א. שימנע מקצע גדול של חילול שבת קודש להתפשט במושב הנכבד והאהוב שמלבד הענין העצמי הקדוש שיש בזה, יש בו משום הכבוד הכללי של המושב ב. הוא תיקון גדול לכל צרכי החיים ביום הקדוש, במושב של אחינו בי, וממעט את הזיקוק לזרים.

ההוצאה לבנין עירוב משוכלל וחזק כראוי, על חלק המושב, עולה היא על פי האומד היפה, לסך שלשים ושנים נאפוליון זהב. מזה יקח מהאוסף הכללי של היקף העיר, שאדון בצלאל לאפקי נ"י משתדל בזה, סך ששה עשר נאפי, והמחיצה השניה, סך ששה עשר נאפי, אחלה בזה מכבוד הדרתם שישתתפו הם בזה, להנאתם הרוחנית והחמירית, ולכבודם האהוב והחביב. ואגרות ראי"ה א', רמבן

ברגשי כבוד וידידות נאמנה, וביחול מלבב לחדות שכלולם ברננת לב ונפש.

הק אברהם יצחק הי"ק

י' כסלו תרע"ב 1911

מרן הראי"ה פונה למר מאיר בר אילן, עורך "העבר" ומבקש ממנו לגלות בעיתונו רגישות, תבונה ואחריות בהתייחסות לערבים. הוא פונה אליו בזו הלשון: "אל תתן מקום בעתונך לדברים שנוקם גדול... להיפך יש להדגיש מצבים של דרכי שלום ואחוה בין יושבי הארץ הערבים".

י' כסלו, תרע"ב

בי"ה, עיר הקודש יפו ת"ו,

חביב לבבי, הרב הגדול בתורה וחכמה ויראת ד' טהורה, רב פעלים בישראל, מר מאיר ברלין שליט"א.

שלוי וברכה מארץ חמדה.

רחמיא, חוב קדוש אני מוצא לעצמי, להעיר את לב כבודו, ע"ד הסגנון של הציור "החיה נטר הפרדס" בגליון מיד של "העבר", שמתואר שם המצב הנפשי של האיבה הערבים, והתעוררות השומרים הערבים. בדיבורים המלאים רוח רבולוציוני, מה שהוא אינו לפי שאיפתנו, ואינו נאות להמצב כלל. הקריאות "על האויב" כשהן באות באורגן עברי לעומת הערבים, אין קץ במה ארץ יכולות הן לחולל. וכמה חומר נכון הוא ביד שונאינו הרבים, הסוקרים כל הגה היוצא ממנו לחטט על ידו, למען מצא עלילות פוליטיות על כלל ישראל. בטח יודע גם כבודו שיש לנו ערבים כאלה שהם קוראי עברית, וגם כותבים עברית, וכל דיבור של רגשי שנאה לעם הארץ, או איזה חשד קל של נטיה רבולוציונית, הוא נעתק מיד לתורכית ונשלח לעיר הבירה, למקומות היותר רשמיים ויותר מסוכנים לנו. וחוזי מהאויבים החיצוניים יש לנו בעוה"ר, כמו שידוע, מחנה שלם של שונאים פנימיים, כפריסקו וסייעתו, הידועים לעשות מדברים כאלה מטעמים להשטן. נודד פרסקו, עורך העיתון "טימפר" בסטאמבול ומסטיין כלפי הטורקים והערבים נגד הציונות.

אנא ידידי, למען ה' אלקי ישראל, הבחר בארץ חמדה, אשר החל להראות לנו ניצוצי אורה, מחסדו ואמתו, לפקוד את עם קדשו, לתת לו גדר ביהודה, אל נא תתן מקום בעתונך הנעלה לדברים כמו אלה, שתועלתם היא אפס, ונוקם גדול לאין חקר. להפך, כמה דאפשר יש לנו לתאר את המצבים הנאים של דרכי השלום והאחוה, שאנו פוגשים בין טובי הישוב המעשיים באמת, ובין יושבי הארץ הערבים, כמו בן המעולים שבהם. מפני הטירדא הנני מקצר במקום שהיה ראוי להאריך. ברגשי כבוד וברכה נאמנה מקודש, אהבו הנאמן בכל לב. (אגרות הראי"ה ב' אגרת שצ"ח)

הק אברהם יצחק הכהן קוק

בת שמונה קנים והחג שמונה ימים: "חששו אנשי בית-החשמונאים, שאם יתקנו רק שבעה נרות, יעשו מנורות חילוניות כמו של בית-המקדש, של שבעה נרות. אנחנו יודעים, שנצח ישראל בנוי על ההבדלה בין קודש לחול ועל צרופם בחיים" (מאמרי ראי"ה שם עמ' 479). הקדש מעלה את החול, הנס העל טבעי, נס פך השמן העלה את נס ניצחון המלחמה אבל עדיין קיימת חובה להבדיל בין קדש לחול.

בד בבד עם הרצון לעשות זכר למקדש בכל בית מישראל דאגו חכמים להבדיל בין המקדש לבתי ישראל, ולכן תקנו שהחנוכיה תהיה בעלת שמונה קנים ולא שבעה כמו במקדש, ולכן החג הוא שמונה ימים ולא שבעה.

המקדש הלאומי האיר את אורו לכל בית מישראל על ידי הנס הגלוי של מנורת המקדש שהאירה את ניצחון המלחמה שהביא להקמת מלכות ישראל שהחזיקה מעמד למעלה ממאתיים שנה. גם אנו בדורנו זכינו לניסים גלויים רבים ואנו מצפים לאור המיוחד שיאיר מבית המקדש שייבנה במהרה בימינו.

בניהו ברונר

רב הקהילה הדתית-לאומית בקרית אתא ראש כולל לדיינות "כרמי משפט" - עינב שבשומרון

לאור הבא ממקור

הנשמה יש גוון מיוחד,

ולאור הבא מתורה

והגינה יש גוון מיוחד,

והאור הבא מידיעת

העולם ויצוריו יש גם לו

גוון מיוחד;

הצד השלם שבאדם הוא

כשמתמזגים יפה

הגוונים הללו,

והאורות כלם מתאחדים

ומשפיעים זה על זה.

(אוצרות הראייה ב לג)

דוד תדהר קצין משטרה, בלש, חוקר וסופר

נולד יפו, ז' סיון תרנ"ז 1897 - נפטר ת"א-יפו י"ז כסלו תשל"א 1970

והיותו חלוץ הספרות הבלשית העברית. תדהר היה מעורב בין הבריות ובעל קשרים מצוינים עם מנהיגי הישוב וראשיו. קשרי ידידות מיוחדים נרקמו בינו לבין מרן הראי"ה שאותו הכיר כילד ביפו. היה חבר ילדות לבן הרב צבי יהודה – הרצ"ה. אביו היה ממקורבי הרב – הוא נשאר נאמנו של הרב גם כמפקח המשטרה המנדטורית בירושלים. על אותה תקופה היה תדהר אומר: "המפקח שלי - היה הרב" (ליפשיץ, שבחי הראי"ה עמ' קצ).

דוד תדהר נולד בשכונת נוה שלום ביפו למשה בצלאל ורחל טודרוסוביץ. הוא התחנך בת"ת "שערי תורה", בי"ס "תחמונני" ובי"ס "עזרא".

המרץ, האכפתיות והתושיה נתגלו בו עוד בצעירותו כשארגן קבוצת נערים שנלחמו בנערי השכונה הערבים והגרמנים שנתגרו בהם. מאידך, איחד את הנוער האשכנזי והספרדי ביפו והיה מהראשונים שקשרו קשרי ספורט וידידות עם הנוער הערבי ביפו. הוא היה המארגן והמוציא לפועל בכל ארגוני הנוער ומוסדות הצדקה בעיר. ככדורגלן צעיר נמנה עם מייסדי קבוצת מכבי תל אביב. בין השאר התמודד במשחק כדורגל כנגד קבוצת קצינים טורקיים שבראשה עמד מוסטפה כאמל, לעתיד – "אתתורק", מיסדה ושליטה של טורקיה המודרנית. תדהר שרת בסוף מלחמת העולם הראשונה בגדודים העבריים, השתתף בהגנה על יפו במאורעות תרפ"א והיה חבר "ההגנה". באותה שנה הצטרף למשטרת המנדט הבריטי כקצין משטרה יהודי ישראלי ונתמנה למפקד משטרת ירושלים החדשה המערבית. מיחסים לו הצלחות רבות בלכידת פושעים ובמיוחד בהרגעת הרוחות בעיר. ראשי הישוב נעזרו בו רבות. הוא היה מעורב במרבית השערוריות שהסעירו את הישוב היהודי ובמרבית הפעולות החשאיות של הישוב.

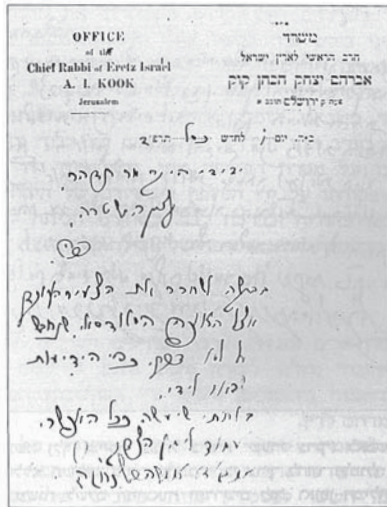
הוא סייע רבות למרן הרב ובספרו ("במדים ובלא מדים" עמ' 72) כתב: "לא אחת נזקקה הרבנות הראשית למשטרה בענין שמירת מצוות הדת גם בשעה שהן מתנגדות לכאורה, למצוות המדינה. כאן גילה לא פעם תושיה בלתי רגילה. עם קנאי ירושלים שיצאו בכתבי פלסטר נגד הרב, נגד חברי הרבנות, הועד הכללי וכנסת ישראל, גמל להם כמעשיהם ולא אחת נדרש הרב לסייע למתנגדיו ואכן כך עשה ונהג כדרכו לפניו משורת הדין".

בין השאר סיפר שבהיותו שוטר סייע בהסתרת מבצעי רצח דה האן. כמו כן סיפר שברצח ארלוזורוב שארע בתרצ"ג נתבקש ע"י

בכלל מספר תדהר: הרב היה מבקשני לנהוג בסבלנות עם אסיר פלוני, לזה לדאוג לשמירה ולמזון... הרבה אנשים שוחררו לפי בקשתו. תמיד היה דן לכף זכות..." (ש. רו, "מלאכים כבני אדם" עמ' 363)

אנשי המפלגה הרביזיוניסטית, שאנשיהם הואשמו ברצח, לחקור בעבורם. אך לדבריו קיבל רמז מהמשטרה הבריטית לשמור מרחק מכל הנושא. בסוף שנת תרפ"ד, נשא לאישה את רבקה בת חנה ורפאל קפילוטו מחברון ממשפחת רבנים ידועה. בשנת תרפ"ו עזב תדהר את המשטרה הבריטית לאחר שהסתכסך ופתח משרד חקירות פרטי ראשון מסוגו בארץ. כבלש פרטי מלא משימות חשאיות עבור הישוב, אורי אבנרי שימש אז כעוזרו.

הרב קוק רגיל היה לומר "שנים עוזרים לי בעבודת הקודש בענין שמירת הדת בירושלים; הנציב העליון סיר הרברט סמואל וקצין המשטרה דוד תדהר. אלא שיש הבדל ביניהם, הנציב אינו עושה דבר לפני הימלכו ביועץ המשפטי, עו"ד נורמן בנטוביץ, לפיכך מתמהמהת עזרתו לבוא ואילו הקצין תדהר מהיר במלאכתו, אומר ועושה ובידו להרחיק כל תקלה לפי החוק או מסביב לו. (תדהר, "במדים ובלא מדים" עמ' 77).

בקשה המופנית לקצין המשטרה, דוד תדהר, לשחרר עציר, שנחשב על אדבר... בטחתי שיעשה ככל האפשר לעמוד לימין הצדק.

בתקופה בה כהן הרב בקהילת "מחזיקי הדת" בלונדון נהג תדהר לבקר כל עת שהגיע ללונדון לרגל תפקידו וכך כתב בספרו: (שם, עמ' 139) "נקשרתי אליו באהבה וביראת כבוד ובכל ביקורי בלונדון הייתי רגיל לבקר בביתו ולו לשעות אחדות."

סביב דמותו נכתבו סדרת סיפורי בלשים דמיוניים ע"י שלמה בן ישראל שזכו להצלחה רבה מאוד. בכלום הופיע תדהר כבלש כל יכול שנציגי משטרת המנדט עומדים חסרי אונים לעומתו. גם הוא עצמו הרבה לכתוב.

בנוסף סיפר: "משרד הפספורטים שלח לי פעם רשימה ארוכה של עולים בלתי ליגליים, והרשימה הכילה גם פרטים רבים: שמות בני המשפחה, שם השכונה בה הם גרים, שם בעל הבית וגם פירוט גילם של הילדים, תמהתי: מנין יודעת מחלקת העליה של הממשלה את כל הפרטים של אלה שנכנסו לארץ בלי רשותה?"

תדהר היה תומך נמרץ ביצירת קשרי תרבות עם מצרים בשנות ה-30 וה-40 וראה בכך מנוף התקרבות לערביי א"י. בהיותו במצרים עסק ברכישת ספרי ספרות ערבית חדשה עבור הספרייה הלאומית בירושלים. לתדהר היתה מודעות חזקה בשימור העבר. היה בין הפעילים המרכזיים של ארגון "הבונים החופשיים" בא"י ובמסגרת זו כתב מספר ספרים על תולדות הארגון בא"י. הוא עסק בעידוד הספורט במסגרת ארגון "מכבי" ואף ערך את הספרים הראשונים על תולדות "מכבי".

אמר, כי היו מפקידי מחלקת העליה של הממשלה, שהציגו עצמם בתור חברי "ועד העזרה היהודי", אשר הלכו פעם מבית לבית ורשמו את כל פרטי חייהם של העולים האלה, שהאמינו להם, כי הם עסקני ציבור... בתוקף מלאכה זו הוטל עלי פעם לגרש מן הארץ 40 משפחות אומללות בערב יום הכיפורים. זה היה עלול להיות מחזה קורע לב. התראיתי עם ראשי הציבור היהודי בירושלים וביקשתי שיסדרו לגולים צרכי מזון ומלבושים, וארכה נתתי להם – 12 שעות. בעזרתו של היהודי היקר מר זאב לינבוין, מנהל מחלקת העליה של ועד העיר ליהודי ירושלים, סדרו העולים והם הורחקו בחשאי לשכונות מרוחקות.

בשנת תרצ"ח כתב את ספר תולדותיו "במדים ובלא מדים". עם קום המדינה התרכז בכתבת "האנציקלופדיה לחלוצי הישוב ובנויו" שהופיע בתשעה עשר כרכים בהם תעד אנשים שונים ורבים. אנציקלופדיה בעלת חשיבות הסטורית וביוגרפית חשובה המשמשת עד היום את המחקר בארץ. בשנת תשל"א זכה בפרס השנתי של ארגון הבלשים העולמי עבור פעילותו בתחום הבלשות

הייתי אנוס לחלל את קדושת יום הכיפורים, בהיתר של הרב קוק, שיעצני להתחפש כערבי, בכדי לא לפגוע ברגשותיהם של יהודים אלה למראה יהודי המחלל את יום הכיפורים ולו לטובתם". (ש. רו, "מלאכים כבני אדם" עמ' 201). חייו של תדהר היו עשירי פעילות ומעש. הוא נטמן בבית הקברות בקרית שאול, בחלקת הסופרים באחוזת קבר שקנה לעצמו לפני מותו.

מגד ירחים
 עלון חודשי בהוצאת "בית הרב"
 רח' הרב קוק 9 ת.ד. 6275, ירושלים 91062
 טל: 02-6232560, פקס: 02-6242908
 betharav@zahav.net.il www.moreshet.co.il/beit-harav
 ניתן לקרוא את העלון "מגד ירחים" גם באתר: www.yeshiva.org.il
 עריכה: שושנה רייך
 עיצוב גרפי: ש. יוסטמן

שושנה רייך, "בית הרב" ירושלים

